ನಿವೇದಿತಾ ರಚಿತ 'ರಿಲಿಜನ್ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ'

ಸ್ವಾಮಿ ವೀರೇಶಾನಂದ

ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮುನ್ನ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೋರಾಟ, ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರ ಆಳ-ಅಗಲಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ನಿವೇದಿತಾ, ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಯೇ 'Religion and Dharma'. ಈ ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಪೂಜ್ಯ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು '**ವಿವೇಕಪ್ರಭ**'ದ ಹಿಂದಿನ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು. ಉತ್ತಮ ವಾಗ್ಮಿಗಳೂ, ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಆಗಿರುವ ಅವರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಬೇಲೂರು ಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಭಗಿನಿ ನಿವೇದಿತಾ ಭಾರತದ ನವೋತ್ಥಾನದ ಹರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಹಲವಾರು ಗಣ್ಯರಿಗೆ ನಿವೇದಿತಾ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಅವರದು ಅಗಾಧ ಪ್ರಯತ್ನ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಘನ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಕಿಲೋಮೀಟರುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಈ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಭಾರತೀಯರು 'ಲೋಕಮಾತೆ'ಯೆಂದು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೋಜಿಗವೇ ಸರಿ.

ನಿವೇದಿತಾ ಬರೆದ ಹಲವಾರು ಆಂಗ್ಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ರಿಲಿಜನ್ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವೂ ಒಂದು. ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕವಾದರೂ, ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಪುಸ್ತಕ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯಾದ 'ರಿಲಿಜನ್' ಪದಕ್ಕೆ 'ಧರ್ಮ' ಎಂಬ ಭಾರತೀಯ ಪದವು ಸಮಾನಾಂತರವಾಗದು ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಧರ್ಮದ ವ್ಯಾಪಕ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಮಾಜ, ಶಿಕ್ಷಣ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವು ಇಡೀ ಜೀವನದ ಸರ್ವಾಂಗ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುವ ಬಹಳ ಉತ್ತಮ ಕೈಪಿಡಿಯಿದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಧರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ – ಇವರೆಡರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಮೂಲಭೂತ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎಳೆಎಳೆಯಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕತೆ, ಉದಾರತೆ ಮತ್ತು ಔನ್ನತ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ: ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಗಳು ಆಯಾ ಮತಗಳ ಪ್ರವಾದಿಗಳ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಭರವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಸನಾತನ ಸತ್ಯಗಳ ಅಡಿಪಾಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಧ್ಯೇಯ ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ

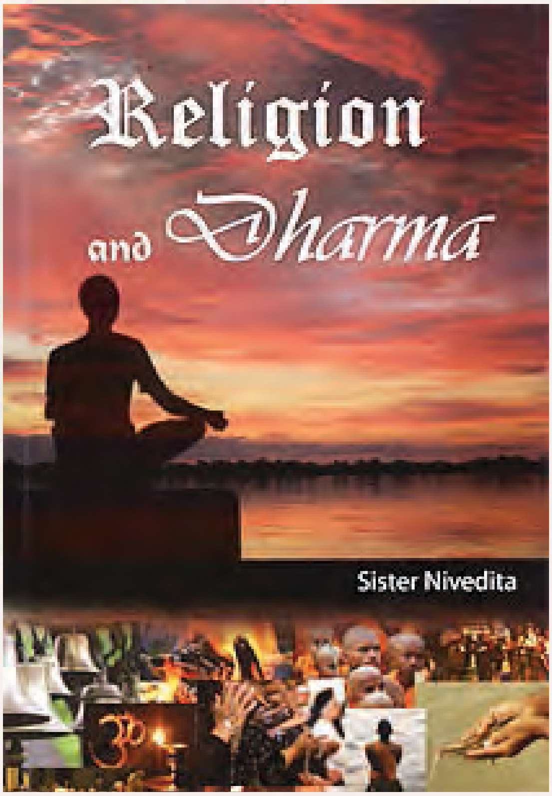

ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನೂ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇವೆರಡೂ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಿರಂತರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಆಂತರಿಕ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ತನ್ನ ಬಾಹ್ಯಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದೆ.

ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಅನೇಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು ಅದರ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ. ಮುಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಬಾಳಿನ

ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸಂಘರ್ಷಗಳೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಮಹಾತ್ಮರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು ಎಂಬ ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ದಾನಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥತೆಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಂಥವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಾವು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೇವಾ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೂಡ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಜೀವನದ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವೇ ಮುಕ್ತಿ.

ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಆಚರಣೆಗಳು. ಈ ಆಚರಣೆಗಳು ಎಂದೂ ನಿಂತ ನೀರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು; ಕಾಲಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋದವು. ಈ ಆಚರಣೆಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಚೇತನವನ್ನು ತುಂಬುವ ಕಾಲ ಈಗ ಒದಗಿಬಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಆಯಾಮ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಮುದಾಯದ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಈ ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ.

ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಶಿಖರಪ್ರಾಯವಾದ ವಿಚಾರವೊಂದಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಯಾವತ್ತೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಗಾಥೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಭರವಾಗದೆ, ಸನಾತನ ನಿತ್ಯಸತ್ಯಗಳನ್ನೇ ತನ್ನ ಜೀವಸತ್ವವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇತರ ಧರ್ಮಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧರಿಸಿದ್ದರೆ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಸತ್ಯತತ್ತ್ವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಯಾರ ಮೇಲೆಯೂ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಎಸಗಿಲ್ಲ. ನಿತ್ಯಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಸ್ಪೃಹವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಿಸುವುದೇ ಜೀವನದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದು ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಮತಗಳ ವಿಚಾರಗಳೂ ಆ ಸತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳೆಂದು ಪೂಜಿಸಿ ಗೌರವಿಸುವ ಒಂದೇ ಧರ್ಮ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ.

ಧೀರೋದಾತ್ತ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ : ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಜೀವಂತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಯಾಂತ್ರಿಕ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಮ್ಮರವು ತನಗೆ ತಾನೇ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಅನೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಿಂದೂಗಳು ಬಹಳ ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದವರು. ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು 'ಧೀರೋದಾತ್ತ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ'ವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ನಾವು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪ್ರಸಾರಮಾಡಬೇಕು; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಂದೇಶವಾಹಕರನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಇದು ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದ ಒಂದು ಆಯಾಮವಷ್ಟೇ. ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ನಮ್ಮ ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ, ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. ವ್ಯಷ್ಟಿಯ ಉದ್ಧಾರದ ಮೂಲಕ ಸಮಷ್ಟಿಯ ಉದ್ಧಾರವೇ ನಮ್ಮ ಧ್ಯೇಯವಾಗಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಇವೆರಡರ ಒಳಿತನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದ ಭಾವನೆ. ನಮ್ಮ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳು ಬೇರೂರಿ ನಿಂತಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನೂ ತನ್ನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಿ ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಉದ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲೆವು? – ಇದನ್ನು ನಾವು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲೂ ಯುವಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಸೇವಾತತ್ಪರರಾಗಬೇಕು.

ಮತ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ : ಮತಗಳು ಉಂಟುಮಾಡಿರುವ ಕೆಡುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಜನರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮತಗಳು ಇಡೀ ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಒಳಿತನ್ನು ಕೂಡ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾಡಿವೆ ಎನ್ನುವ ತಥ್ಯವನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಮತವು, ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ, ಬಡತನದಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಾಂತ್ವನ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಮತಗಳು ಒಂದು ವಿದ್ಯಾಲಯದಂತೆ ಕೂಡ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಬಲ್ಲವು. ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನರು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮತೀಯ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಂದಲೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಅವರ ಮುಂದಿನ ಬಾಳಿನ ದಾರಿದೀಪವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮತವು ಅದರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹೋದರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬದ ಹಾಗೆ ಅದು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸಭೆಗಳೇ ಈ ಮತಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸಭೆಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯು ಅಷ್ಟಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬ ಪುರೋಹಿತ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಧಕ – ಈ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಆಚರಣೆಯು ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಋಷಿ, ಮುನಿಗಳಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವುದು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರೈತನು ಕೂಡ, ಯುರೋಪಿನ

ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಿತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ.

ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಯಶಸ್ಸು : ನಮ್ಮ ಭೂತಕಾಲದ ಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಇರಬೇಕು. ಹಾಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಭವ್ಯ ಭವಿತವ್ಯವನ್ನು ನಾವು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬಲ್ಲೆವು. ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಗುರಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಪುರಾತನರ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಗಳ ಸಮಂಜಸ ಪರಿಜ್ಞಾನ ನಮಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾಡಿನ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಕೆಡುಕುಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ದೂರುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ಏನು? ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲ; ಭಯವೂ ಅಲ್ಲ; ಪುರಾಣಪುಣ್ಯಕತೆಗಳಲ್ಲ; ತಪಾಚರಣೆಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಜೀವಂತ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆ, ಅದು ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲನಗೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವು ಬರಿಯ ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆಯಲ್ಲ; ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಯಶಸ್ಸಿನ ರಾಜಮಾರ್ಗವೂ ಅಲ್ಲ; ಪವಾಡ ಇಂದ್ರಜಾಲಗಳ ಕಂತೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ನಿತ್ಯಸತ್ಯದ ದ್ಯೋತಕ; ಜೀವನದ ಹಲವಾರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಉಬ್ಬುತಗ್ಗುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಚಿರಂತನವಾಗಿರುವ ಮಾನವ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳ ಒಟ್ಟು ಒಕ್ಕೂಟ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಇಂಥ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಆಧಾರಸ್ತಂಭವಾಗಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಒಂದು ದೇಶ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವು ಲೌಕಿಕ ಸಿರಿಸಂಪತ್ತುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಾಗರಿಕತೆಗಳು ಈಗ ವಿನಾಶವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಪ ಕಾಲದ ವೈಭೋಗದ ಮಿಂಚಿನ ನೋಟವಷ್ಟೇ ಒಂದು ದೇಶದ ಅಥವಾ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಯಶಸ್ಸಿನ ಕುರುಹಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಜನರು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳಷ್ಟೇ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಉಳಿವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲುದು. ಭಾರತದ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಗಳು ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಬಗೆಯ ಧರ್ಮವೊಂದೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ತ್ಯಾಗ ಮನೋಭಾವ : ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಮಹಾನ್ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ನಿಸ್ಪೃಹರಾದ ತ್ಯಾಗಿಪುರುಷರಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಇದು ಪೂರ್ವದೇಶಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸ ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನಿಸ್ವಾರ್ಥಭಾವದಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಆಚರಿಸುವವನು ಕೂಡ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೇ. ಇಂಥವನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಧರ್ಮವೇ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದ ಸಂನ್ಯಾಸ ಭಾವನೆಯು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗವೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದರ್ಶ. ಅದೇ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ತಿರುಳು.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ : ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ, ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆಗಳ ನಡುವಣ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯನ್ನು ಒಡೆಯುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಭಾರತವೊಂದೇ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೇರು ತತ್ತ್ವವಾದ ಅದ್ವೈತವು ಈ ಬಾಳನ್ನು ಬರಿಯ ಕನಸೆಂದೂ, ಅದನ್ನು ಸಾಕ್ಷೀಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಲೌಕಿಕವೆನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮವೇ. ಜಗತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಬರಿಯ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಆಟಮಾತ್ರ. ಅಖಂಡ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದವೇ ನಿಜವಾದ ಸತ್ಯ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವುದು ಚೈತನ್ಯ ಮಾತ್ರ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರೆ, ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಪೂಜಾಮಂದಿರವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜಗದ್ರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆರಾಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕಗಳ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ : ನಾವು ಈಗ ಏನಾಗಿದ್ದೇವೆಯೋ, ಅದು ನಾವು ಮಾಡಿದ ಚಿಂತನೆಗಳ ಫಲ. ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಆಧಾರಿತವಾಗಿದೆ. ಅದು ನಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬುದ್ಧ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಲವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಭಾರತ ಅಂಥ ಅದ್ಭುತ ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಭಾರತ ಪರಿಶ್ರಮಿಸಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸ್ವಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಶಕ್ತಿಗಳು ಸಾಧ್ಯ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವೆಲ್ಲ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನತೆ : ಶಿಕ್ಷಣವು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂಥ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ. ಸಹನೆ, ದೃಢತೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ – ಇದೇ ಧರ್ಮವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ದರ್ಶನ, ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಅಡಿಪಾಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಧ್ಯೇಯ ನಿಷ್ಠೆ – ಇವೇ ಜೀವನದ ಯಶಸ್ಸಿನ ಮಾನದಂಡಗಳು. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ಪವಿತ್ರತೆ ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯ – ಈ ಮೇರು ಗುಣಗಳು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರಬಲ್ಲವು.

ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ : ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಶಕ್ತಿ ಉಪಾಸನೆ – ದೇವರನ್ನು ತಾಯಿಯೆಂದು ಪೂಜಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೇ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ; ಕೇವಲ ಒಳಿತನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕೆಡುಕನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸುವ ನಿರ್ಭೀತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಭಗವಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಸಾಧಕ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೃತ್ಯುವಿಗೂ ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಭೋಗಲಾಲಸೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯತ್ವ : ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು? ನಮ್ಮ ವಿಶ್ರಾಮ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಶಿಕ್ಷಣವು ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿವೇಕವನ್ನು ನಮಗೆ ತಂದುಕೊಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿಗೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಭಾರತೀಯ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವ : ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಒಂದು ಕಥೆಯ ಬೋಧನೆ ಹೀಗಿದೆ: ಒಬ್ಬ ಗುರುವು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಒಂದು ಹಾವಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ, ಹೆಡೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೆದರಿಸು, ಆದರೆ ಕಚ್ಚಬೇಡ ಎಂದು. ಈ ನಿಯಮವನ್ನೇ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಶಕ್ತಿವಂತನಾದವನು ಇತರರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರವೇ ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹಿಂಸೆಯು ಎಂದೂ ಶಕ್ತಿಯ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಪರಮ ಧರ್ಮ.

ನೈಜ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ : ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಮಾತ್ರವೇ ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತವೆ ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು. ಇಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಜೀವನದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕು. ನಾವು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಯಶಸ್ಸೆಲ್ಲ ಪೊಳ್ಳು. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಆಂತರಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಅನ್ವೇಷಣೆಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಅವರ ನಿಜವಾದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ ಪ್ರೀತಿ – ಇವೆರಡೂ ಅವಶ್ಯಕ. ದಿವ್ಯ ಚೈತನ್ಯದ ಪ್ರವಾಹವು ಸೀಮಾತೀತವಾದುದು. ಇಂಥ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಧಾರಕರಾದ ಮಹಾಪುರುಷರು ಹುಟ್ಟಿದ ದೇಶವೇ ನಿಜವಾಗಲೂ ಮಹಾನ್ ದೇಶ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಾರತ ಅಂಥ ಪವಿತ್ರ ದೇಶ.

ಚಾರಿತ್ರ್ಯ : ನಮ್ಮ ಸುಪ್ತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವೇ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭವಿಷ್ಯವು ಭೂತಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರದು. ನಾವು ಈಗ ಏನಾಗಿದ್ದೇವೆಯೋ, ಅದು ನಾವು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಆಲೋಚನೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಮಾನವತೆಯು ಅದೆಂಥ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದೆ! ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನೂ ಅನಂತ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ್ಯಂತಿಕ ಸತ್ಯವು ಇದೇ : ಮಾನವನೇ ಈ ಜಗತ್ತು, ಅವನ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಅಂಥ ಮಾನವನೇ ನಿಜವಾಗಲೂ ದೇವರು. ಇದೇ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ತಿರುಳು.

ವಿವೇಕ: ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಯಾವುದು? ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ದೇಹಗಳ ನಡುವಿನ ವಿವೇಕ ಬುದ್ಧಿ; ಮಾನಸಿಕ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಡುವಣ ವಿವೇಕ ಬುದ್ಧಿ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬಲದ ಪ್ರಭೆ ವಿವೇಕಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮವು ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ; ತಪಸ್ಯೆಯೆಂಬುದು ಪೂಜಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉನ್ನತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆ ಲೌಕಿಕ ಆಯಾಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಫಲನಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯೆಂಬುದು ಹಠಾತ್ತನೆ ಉಂಟಾಗುವುದಲ್ಲ. ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಕಾಲ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಪೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿದ ದೇಗುಲದಂತೆ ಅದು. ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿಂತನೆ ನಾವು ಕಟ್ಟಹೊರಟಿರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೌಧದ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳು. ಈ ಸೌಧದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಸನಾತನ ಸತ್ಯವು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಪಾಲಿಸುವ ವಿವೇಕಬುದ್ಧಿಯು ಕಟ್ಟಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಚಿರಂತನ ಆನಂದವೆಂಬ ಆತ್ಯಂತಿಕ ವಿವೇಕಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಧ್ಯೇಯ.

ಉಪಸಂಹಾರ : 'ರಿಲಿಜನ್ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ' – ಈ ಪುಟ್ಟ ಗ್ರಂಥವು ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ, ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಭ್ಯತೆಗಳ ಅಧಿಕೃತ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪುಸ್ತಕ ಇದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಓದುಗರನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕವಾದರೂ, ಆಧುನಿಕತೆಯ ಭ್ರಮಾಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ನಾಡವರೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ವೈಚಾರಿಕ ಹೊತ್ತಗೆ ಇದು. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಹಲವಾರು ಚಿಂತನಾರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೇ ಈ ಬರಹದ ಉದ್ದೇಶ. ❖

ನಿವೇದಿತಾ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾತೆ

ಒಮ್ಮೆ ನಿವೇದಿತಾ ತಾನೇ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಡಿವಂತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಯಿತು. ಅವರು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಬೇಸರದಿಂದ ನುಡಿದರು, ''ನಿವೇದಿತಾ ನನ್ನವಳು. ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಅನ್ನ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಅವಳಿಗಿದೆ. ಅವಳು ನೀಡಿದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಯಾವ ಅಳುಕೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ವಿರೋಧ ಇದ್ದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವಿರಬಹುದು.''

('ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ' ಗ್ರಂಥದಿಂದ, ಪು.೨೫೫)